

ความผิดอาญาต่อส่วนตัวที่ไม่ใช่เรื่องส่วนตัว*

โสิต สุตานนท์**

บทนำ

กฎหมายแพ่งเป็นกฎหมายเอกชน มีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองสิทธิของเอกชนที่มีต่อกัน ขณะที่กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายมหาชน มีความมุ่งหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม คุ้มครองป้องกันความปลอดภัยของสมาคมมนุษย์^(๑)

วัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีแพ่งกับคดีอาญาจึงแตกต่างกัน โดยคดีแพ่งจะมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มีการรับรอง คุ้มครอง หรือบังคับตามสิทธิของบุคคลที่มีอยู่ตามกฎหมายแพ่งซึ่งเน้นการชดเชยค่าสินไหมทดแทนเพื่อเยียวยาผู้กระทำความผิดอีกฝ่ายหนึ่งที่ได้รับ ความเสียหายให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้^(๒)

ส่วนคดีอาญาจะมีวัตถุประสงค์สำคัญ ๔ ประการ คือ เพื่อแก้แค้นทดแทนให้ชุมชนและผู้เสียหาย เพื่อข่มขู่ผู้กระทำความผิดและคนอื่น ๆ มิให้กระทำการฝ่าฝืนอย่างเดียวกันนั้นอีก เพื่อให้สังคมปลอดภัยโดยการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมและเพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี^(๓)

* เอกสารวิชาการรายบุคคลเป็นส่วนหนึ่งของการอบรม หลักสูตร “ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล” รุ่นที่ ๑๘ ณ วิทยาลัยข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

** ผู้พิพากษาหัวหน้าคณะชั้นต้นในศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดอุดรธานี.

(๑) จี๊ด เศรษฐบุตร. (๒๕๕๖). หลักกฎหมายแพ่งลักษณะละเมิด. หน้า ๒๑.

(๒) เกียรติขจร วังนะสวัสดิ์. (๒๕๕๑). คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค ๑. หน้า ๙.

(๓) อุทิศ สุภาพ. ๒๕๖๐. ปรัชญาอาชญาวิทยาในการลงโทษการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.matichon.co.th/columnists/news_๔๗๙๗๐๕. (วันที่ค้นข้อมูล : ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๒).

ดุลพินิจ

จากข้อแตกต่างกันดังกล่าว ทำให้กระบวนการดำเนินคดีแพ่งกับคดีอาญาแตกต่างกันไปด้วย ตัวอย่างเช่น คดีอาญาผู้เสียหายสามารถขอให้เจ้าหน้าที่รัฐโดยตำรวจและอัยการดำเนินการฟ้องร้องคดีแทนหรือจะฟ้องคดีต่อศาลเองก็ได้ แต่คดีแพ่งโจทก์ต้องยื่นฟ้องคดีต่อศาลเองเท่านั้น คดีอาญาโจทก์หรือผู้เสียหายไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาลหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ เลย แต่คดีแพ่งโจทก์ต้องเสียค่าธรรมเนียมศาล รวมทั้งค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เองทั้งหมดตั้งแต่เริ่มฟ้องคดีจนกระทั่งมีการบังคับคดีเสร็จสิ้น และคดีอาญามีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจับ ชัง จำคุก ปลดปล่อยชั่วคราว แต่คดีแพ่งไม่มี เป็นต้น

ปัญหาที่น่าคิดคือ กรณีความผิดอาญาต่อส่วนตัวนั้น กฎหมายบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้^(๔) และจะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ เว้นแต่จำเลยจะคัดค้าน^(๕) และเมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป^(๖) เจ้าหน้าที่รัฐทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นตำรวจ อัยการ ศาล ไม่มีสิทธิใช้ดุลพินิจดำเนินคดีต่อไปได้อีก ถ้าคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลสูง คำพิพากษาของศาลล่างย่อมระงับไปในตัว^(๗)

ทั้งนี้ ในการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันนั้น ตามแนวคำพิพากษาศาลฎีกาจะตีความให้สามารถทำได้แทบไม่มีข้อจำกัด ตัวอย่างเช่น

● ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลก็ได้^(๘) และสามารถถอนคำร้องทุกข์ได้ก่อนคดีถึงที่สุด^(๙)

(๔) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๖ วรรคสอง.

(๕) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ วรรคสอง.

(๖) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๒).

(๗) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๗๔/๒๕๐๙, ๔๒๑/๒๕๔๖, ๕๓๗/๒๕๔๒, ๒๕๓๖/๒๕๕๔.

(๘) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๐๕/๒๕๔๒.

(๙) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๘๙/๒๕๕๕, ๑๓๗๔/๒๕๐๙.

● ผู้เสียหายยื่นคำร้องและเบิกความว่าไม่ติดใจเอาความกับจำเลยเนื่องจากจำเลยจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจแล้ว พอแปลได้ว่า ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์แล้ว^(๑๐)

● แม้ไม่มีการระบุโดยชัดแจ้งว่าผู้เสียหายสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญา แต่ถ้าพฤติการณ์แห่งคดีพอถือได้ว่า ผู้เสียหายและจำเลยทำสัญญาโดยมุ่งประสงค์ให้ข้อหาทางอาญาระงับด้วย ก็ถือว่าเป็นการยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย^(๑๑)

● สิทธิถอนคำร้องทุกข์ในความผิดฐานยกยอกถือเป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน เมื่อผู้ร้องทุกข์ตายสิทธิดังกล่าวย่อมตกทอดแก่ทายาท ทายาทผู้เสียหายจึงมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ได้^(๑๒)

● หลังอ่านคำพิพากษาศาลฎีกา จำเลยยื่นคำร้องว่าศาลชั้นต้นอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาหลังจำเลยเป็นการไม่ชอบ ขอให้เพิกถอนการอ่าน ศาลชั้นต้นยกคำร้อง จำเลยอุทธรณ์คำสั่ง คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา ถือว่าคดียังไม่ถึงที่สุด โจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องได้^(๑๓)

● โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๖๒, ๓๖๕ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามมาตรา ๓๖๕ (๓) จำเลยอุทธรณ์ ระหว่างพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์ โจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้อง ศาลอุทธรณ์ยกคำร้องและพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามมาตรา ๓๖๒ จำเลยฎีกา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่า คำร้องขอถอนฟ้องดังกล่าวถือเป็นการยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไป^(๑๔)

(๑๐) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๔๖๓/๒๕๔๔.

(๑๑) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๘๗/๒๕๒๓.

(๑๒) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๒/๒๕๔๙.

(๑๓) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐๑๓/๒๕๕๑.

(๑๔) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๕๗/๒๕๔๐.

ดุลพາห

กรณีจึงมีคำถามตามมาว่า ในเมื่อคดีอาญามีความเกี่ยวพันกับความสงบเรียบร้อยของสังคม เป็นเรื่องที่ทุกคนในสังคมมีส่วนได้เสีย แต่เหตุใดจึงปล่อยให้อำนาจการตัดสินใจดำเนินคดีต่อหรือยุติการดำเนินคดีเป็นเรื่องของผู้เสียหายกับจำเลยเท่านั้น แม้จะได้ชื่อว่า เป็นความผิดต่อส่วนตัว แต่เมื่อมีการกำหนดให้เป็นคดีอาญาแล้วย่อมแสดงว่าเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม ส่วนจะกระทบมากหรือน้อย โดยตรงหรือโดยอ้อมเป็นอีกเรื่องหนึ่ง หากเห็นว่าเป็นเรื่องของเอกชนกับเอกชนล้วน ๆ โดยหลักการแล้วก็ควรที่จะกำหนดให้เป็นคดีแพ่งไป^(๑๔)

จากประสบการณ์ในการทำสำนวนคดีของผู้ศึกษาพบว่า คดีความผิดอาญาต่อส่วนตัวส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นคดีที่ผู้เสียหายฟ้องเองหรืออัยการเป็นโจทก์ฟ้อง มักจะมีการพยายามเจรจาตกลงกัน โดยโจทก์หรือผู้เสียหายยื่นเงื่อนไขข้อเสนอว่า หากจำเลยชำระค่าเสียหายให้ตามที่เรียกร้องก็ไม่ตีดใจดำเนินคดีอีกต่อไป และจะถอนฟ้องหรือถอนคำร้องทุกข์ อันสื่อแสดงให้เห็นว่าในการตัดสินใจดำเนินคดีของผู้เสียหายมีเจตนาเพื่อต้องการให้ผู้กระทำ ความผิดชำระค่าเสียหายเป็นสำคัญ โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบเสียหายที่จะพึงมีต่อสังคมส่วนรวม และหมิ่นเหม่อย่างยิ่งต่อการที่จะถูกกล่าวหาว่าเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตด้วยการใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นเครื่องมือบีบบังคับจำเลยเพื่อประโยชน์ในทางแพ่ง ขณะเดียวกันการที่จำเลยตกลงชำระค่าเสียหายและให้การรับสารภาพก็ดูเหมือนว่าไม่ได้เกิดจากความสำนึกผิดอย่างแท้จริง โดยเชื่อว่าส่วนใหญ่ น่าจะเป็นเพราะกลัวถูกศาลพิพากษาลงโทษจำคุกมากกว่า

บางคดีมีการต่อสู้กันถึงชั้นอุทธรณ์ฎีกา แต่ผลสุดท้ายเมื่อโจทก์หรือผู้เสียหายได้รับชำระค่าเสียหายตามที่ต้องการแล้ว ก็ถอนฟ้องหรือถอนคำร้องทุกข์ไป ซึ่งนับได้ว่าเป็นเรื่องที่ไม่ยุติธรรมต่อสังคมอย่างยิ่งและก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก โดยนอกจากจะขัดต่อวัตถุประสงค์การลงโทษทางอาญาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณค่าใช้จ่ายในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ซึ่งล้วนเป็นภาษีอากรของประชาชนทั้งสิ้น

^(๑๔) โสดี สุตานันท์, “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา,” นิตยสารดุลพาห เล่ม ๓ ปีที่ ๕๗ กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๓.

กรณีจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและสมควรศึกษาวิจัยดูว่า การที่กฎหมายบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายหรือโจทก์ในคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือตกลงยอมความกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ อันมีผลทำให้สิทธิในคดีอาญามาฟ้องระงับไปนั้น เป็นเรื่องที่ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ ก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายอย่างไรบ้าง และจะมีมาตรการแนวทางในการแก้ไขปัญหาอย่างไร

วัตถุประสงค์การศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว
๒. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบที่เกิดจากการที่กฎหมายบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายหรือโจทก์ในคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือตกลงยอมความกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในเวลาใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุด
๓. เพื่อศึกษาหามาตรการแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากผลกระทบของบทบัญญัติแห่งกฎหมายตามข้อ ๒.

วิธีการการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการศึกษา ๒ วิธี คือ การวิจัยเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม กรณีการวิจัยภาคสนามแบ่งออกเป็น ๓ ส่วน คือ

๑. ศึกษาสถิติข้อมูลสำนวนคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวของศาลจังหวัดสวรรคโลกที่มีการยื่นฟ้องในช่วงปี ๒๕๕๙ และปี ๒๕๖๐
๒. จัดทำแบบสอบถามผู้พิพากษา ทนายความ และผู้ใกล้เคียง ในเขตพื้นที่จังหวัดอุตรดิตถ์
๓. การสังเกตการณ์ของผู้ศึกษาระหว่างการทำหน้าที่พิจารณาพิพากษาคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่ทำงานอยู่ในศาลแขวง

สรุป

เขียนใหม่และศาลแขวงลำปาง รวม ๓ ปี ซึ่งมีสถิติการฟ้องคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวค่อนข้างมาก

ผลการศึกษาและอภิปราย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการแบ่งประเภทกฎหมายออกเป็นกฎหมายเอกชนกับกฎหมายมหาชนและกฎหมายแพ่งกับกฎหมายอาญาได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่ากฎหมายอาญาซึ่งจัดอยู่ในประเภทกฎหมายมหาชนมีความมุ่งหมายหลักสำคัญเพื่อประโยชน์สาธารณะและรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม อันเป็นที่มาของปรัชญาการลงโทษทางอาญาซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๔ ประการ คือ เพื่อแก้แค้นทดแทนให้ชุมชนและผู้เสียหาย เพื่อข่มขู่ผู้กระทำความผิดและคนอื่น ๆ มิให้กระทำการฝ่าฝืนอย่างเดียวกันนั้นอีก เพื่อให้สังคมปลอดภัยโดยการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคม และเพื่อแก้ไขฟื้นฟูให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นคนดี ซึ่งจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ทุกข้อล้วนเชื่อมโยงสัมพันธ์กับส่วนได้เสียของสังคมส่วนรวมทั้งสิ้น

สำหรับแนวคิดและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแบ่งประเภทความผิดอาญาออกเป็นความผิดอาญาแผ่นดินกับความผิดต่อส่วนตัวนั้น จากการศึกษาพบว่ามีกรอ้างอิงหลักการแนวคิดที่แตกต่างหลากหลาย แต่ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดหรือหลักเกณฑ์ใดก็ล้วนคำนึงถึงประโยชน์ได้เสียของสังคมส่วนรวมหรือประโยชน์สาธารณะประกอบด้วยเสมอ เช่น หลักคุณธรรมทางกฎหมายจะพิจารณาจากสิ่งที่กฎหมายมุ่งประสงค์จะคุ้มครองว่าเป็นเรื่องส่วนรวมหรือส่วนบุคคลมากกว่ากัน หลักเสรีนิยมย่อมไม่ก่อให้เกิดสิทธิเด็ดขาด โดยอาจถูกจำกัดจากการใช้อำนาจอรัฐได้ หลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ก็มีลักษณะเป็นการจำกัดการใช้สิทธิของบุคคลตามหลักเสรีนิยมไม่ให้เกินขอบเขต ขณะที่การลงโทษตามหลักทัณฑวิทยาและความยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ก็มุ่งเน้นให้ความสำคัญถึงประโยชน์ได้เสียทั้งของผู้เสียหายจำเลย และสังคมส่วนรวมควบคู่กันไป

หากเปรียบเทียบกับระบบการดำเนินคดีอาญาของต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน และญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่าทั้งสามประเทศยึดถือระบบการรักษาความสงบเรียบร้อยโดยรัฐอย่างเคร่งครัดและคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ โดยมีผู้รับผิดชอบ

ในการดำเนินคดีคืออัยการ การดำเนินคดีโดยเอกชนถือเป็นข้อยกเว้นและมีเงื่อนไขข้อจำกัดอย่างมาก กล่าวคือ กรณีฝรั่งเศส เอกชนมีทางฟ้องคดีอาญาได้ทางอ้อมเฉพาะกรณีที่เป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ด้วยการฟ้องเป็นคดีแพ่งเพื่อบังคับให้อัยการจำต้องฟ้องคดีอาญาแม้จะเห็นว่าไม่สมควรฟ้องก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากกฎหมายฝรั่งเศสบัญญัติว่าจะมีการดำเนินคดีแพ่งได้ก็ต่อเมื่อมีการดำเนินคดีอาญาไปพร้อมกัน^(๑๖)

กรณีเยอรมัน แม้จะมีหลักการคล้าย ๆ กฎหมายไทย คือ เปิดโอกาสให้เอกชนฟ้องคดีด้วยตัวเองได้ในคดีบางประเภทที่มีลักษณะเป็นการส่วนตัว แต่ก็มีเงื่อนไขว่าถ้าอัยการเห็นว่าการฟ้องคดีนั้นจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะก็มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมในคดีได้ และเมื่ออัยการเข้าไปก็จะมีฐานะเป็นโจทก์ผู้รับผิดชอบคดีโดยตรง ขณะที่ผู้เสียหายจะกลายเป็นโจทก์ร่วมและมีสิทธิต่าง ๆ ในฐานะคู่ความเท่านั้น นอกจากนั้น ยังมีคดีบางประเภทที่กฎหมายกำหนดให้ต้องผ่านขั้นตอนการประนีประนอมยอมความก่อน ต่อเมื่อการประนีประนอมยอมความไม่สำเร็จ ผู้เสียหายจึงจะมีสิทธิดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดได้^(๑๗)

ส่วนญี่ปุ่น เอกชนไม่มีสิทธิฟ้องคดีเองได้เลย โดยผู้เสียหายมีสิทธิในกระบวนการเฉพาะกรณีอัยการสั่งไม่ฟ้อง ๒ ประการ เท่านั้น คือ ขอให้หน่วยงานทำการไต่สวนฟ้องคดีทำการตรวจสอบว่า การที่อัยการสั่งไม่ฟ้องคดีนั้นถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และยื่นคำร้องต่อศาลสำหรับคดีบางประเภทเพื่อให้รับคดีเข้าสู่การพิจารณา^(๑๘)

ขณะที่ระบบกฎหมายของไทยเปิดโอกาสให้เอกชนสามารถดำเนินคดีได้อย่างกว้างขวางแทบไม่มีข้อจำกัดทั้งคดีความผิดต่อส่วนตัวและคดีอาญาแผ่นดิน โดยผู้เสียหายจะขอให้เจ้าหน้าที่รัฐโดยตำรวจและอัยการดำเนินคดีแทน หรือจะฟ้องคดีต่อศาลเองโดยตรงก็ได้ กรณีขอให้เจ้าหน้าที่รัฐดำเนินคดีแทน ผู้เสียหายมีสิทธิขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับอัยการในระยะใดก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาคดีก็ได้^(๑๙) หากอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง ก็ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหาย

(๑๖) โกเมน ภัทรภิรมย์. (๒๕๑๔). การฟ้องคดีอาญาในประเทศฝรั่งเศส. อัยการนิเทศ เล่มที่ ๓๒ หน้า ๑๗๒-๑๗๓.

(๑๗) จิรพันธ์ แก้วประดิษฐ์. (๒๕๕๓). อำนาจดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ : ศึกษาเฉพาะคดีที่ขึ้นศาลยุติธรรมปกติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารนิติ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต). หน้า ๖๔.

(๑๘) พงศ์กร จันทระศัพท์ และนารี ตันทเสถียร. (๒๕๓๑). ระบบกระบวนการยุติธรรมทางอาญาญี่ปุ่น การสอบสวนและการฟ้องคดี. อัยการนิเทศ เล่มที่ ๕๐. หน้า ๖๔.

สรุป

ที่จะฟ้องคดีโดยตนเองได้^(๒๐) ในทางตรงข้ามกรณีผู้เสียหายฟ้องคดีเองกลับมีข้อจำกัดให้อัยการมีสิทธิขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมได้เฉพาะคดีอาญาแผ่นดินเท่านั้น^(๒๑) นอกจากนั้น คดีที่อัยการขอถอนฟ้องไปจากศาลแล้ว ผู้เสียหายยังมีสิทธิฟ้องคดีนั้นใหม่ได้อีก เว้นแต่คดีความผิดต่อส่วนตัวที่การถอนฟ้องได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้เสียหายแล้ว ซึ่งต่างจากคดีที่ผู้เสียหายฟ้องเองและขอถอนฟ้องออกไป อัยการมีสิทธิฟ้องคดีนั้นใหม่ได้เฉพาะคดีอาญาแผ่นดินเท่านั้น^(๒๒)

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าโดยหลักการแล้วในการดำเนินคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวควรจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ได้เสียของสังคมส่วนรวมประกอบด้วย ซึ่งถือเป็นหลักสากลของนานาอารยประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์หรือปรัชญาการลงโทษทางอาญาดังกล่าวข้างต้น จะใช้หลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนา (Autonomy of will) หรือหลักความตกลง (negotiation principle) เหมือนเช่นคดีแพ่งไม่ได้

ดังนั้น การที่กฎหมายไทยบัญญัติให้สิทธิผู้เสียหายหรือโจทก์ในคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือตกลงยอมความกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในเวลาใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุด รวมทั้งยังบัญญัติให้อำนาจการตัดสินใจดำเนินคดีต่อหรือยุติการดำเนินคดีเป็นเรื่องของผู้เสียหายหรือโจทก์กับผู้ต้องหาหรือจำเลยเท่านั้น เจ้าหน้าที่รัฐไม่ว่าฝ่ายใดไม่มีสิทธิเข้าไปยุ่งเกี่ยวนั้น จึงขัดกับหลักการดำเนินคดีอาญาอย่างชัดเจน และก่อให้เกิดผลกระทบเสียหายหลายประการที่สำคัญได้แก่

๑. มีการใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือบีบบังคับหรือต่อรองกันเพื่อผลประโยชน์ในทางแพ่ง ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สมควรอย่างยิ่ง เพราะผู้ที่มาพึ่งบารมีแห่งความ

(๑๙) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๐.

(๒๐) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๔.

(๒๑) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๑.

(๒๒) ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๖.

ยุติธรรมต้องมาด้วยมืออันบริสุทธิ์ อีกทั้งยังส่งผลต่อความซบเซา ความศักดิ์สิทธิ์ของศาลด้วย เนื่องจากศาลต้องยอมทำตามความประสงค์ของโจทก์หรือผู้เสียหายกับจำเลยเท่านั้น ไม่มีสิทธิใช้ดุลพินิจเป็นอย่างอื่น แม้จะเห็นว่าเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมก็ตาม

๒. ทำให้วัตถุประสงค์ของการลงโทษทางอาญาไม่ได้รับการตอบสนอง ผลที่ตามมา คือ หากการรับสารภาพไม่ได้เกิดจากความสำนึกผิดอย่างแท้จริง โอกาสที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปกระทำผิดซ้ำอีกย่อมเป็นไปได้สูง ขณะเดียวกันการข่มขู่ยับยั้งบุคคลอื่นในสังคมมิให้กล้าคิดทำผิดย่อมไม่ได้ผล สังคมย่อมไม่สงบสุขและไม่ปลอดภัย

๓. ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณค่าใช้จ่ายและเวลาในการบริหารจัดการคดีจำนวนมาก ทั้งยังเป็นเหตุทำให้คู่ความในคดีอื่น ๆ ได้รับผลกระทบเดือดร้อนเสียหายไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีอย่างรวดเร็วหรือการได้รับบริการในเรื่องต่าง ๆ นอกจากนั้นยังส่งผลทำให้รัฐต้องสูญเสียรายได้จากค่าธรรมเนียมศาลจำนวนไม่น้อย จากคดีที่ผู้เสียหายสามารถฟ้องเป็นคดีแพ่งได้แต่ไม่เลือกดำเนินการ

ข้อเสนอแนะมาตรการทางแก้ไขปัญหา

๑. การบริหารจัดการคดี

เพื่อเป็นการลดผลกระทบเสียหายจากการดำเนินคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวดังกล่าวข้างต้น โดยหลักการแล้วควรจะต้องบริหารจัดการคดีให้แล้วเสร็จโดยเร็วที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชั้นพิจารณาของศาล จึงขอเสนอมาตรการแนวทางดังนี้

๑.๑ การขอเลื่อนคดีต้องพิจารณาตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด การอ้างเหตุเพื่อเจรจาทกลงกันต้องเข้มงวดเป็นพิเศษ ต้องไม่ปล่อยให้มีการประวิงคดีโดยเด็ดขาด กรณีมีการตกลงผ่อนชำระค่าเสียหายเป็นงวด ๆ ไม่ควรให้ผ่อนชำระนานเกินไปและหากจำเลยผิดนัดโดยไม่มีเหตุผลจำเป็นอย่างแท้จริงไม่ควรอนุญาตให้เลื่อนคดีออกไปอีก หรือแม้จะมีเหตุผลจำเป็นอย่างแท้จริงก็ไม่ควรให้เลื่อนหลายครั้งเกินไป อย่างมากที่สุดไม่ควรเกิน ๓ ครั้งแล้วพิพากษาคดีไป โดยหากพิพากษาให้รอการลงโทษจำคุกก็อาจกำหนดเงื่อนไขการ

ดุลพາห

คุมความประพฤติไว้ว่า ให้จำเลยผ่อนชำระค่าเสียหายตามข้อตกลงหรือสัญญา ประนีประนอมยอมความทางแพ่งโดยเคร่งครัด ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้สามารถทำได้ตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ วรรคสาม (๗)

๑.๒ กรณีคู่ความตกลงผ่อนชำระค่าเสียหายและศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ จำหน่ายคดีชั่วคราว ไม่ควรนัดพร้อมเพื่อฟังผลการชำระเป็นครั้งคราวเพราะจะเป็นการ เสียเวลาและสร้างภาระให้กับทุกฝ่าย แต่ก็ไม่ควรจดยางงานลอย ๆ เพียงว่า หากจำเลย ผิดนัดให้โจทก์หรือผู้เสียหายยื่นคำแถลงต่อศาลขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาต่อไป เพราะถ้า หลังจากนั้นไม่มีการยื่นคำแถลงใด ๆ ต่อศาล ไม่ว่าจะเป็นเพราะสาเหตุใด จำนวนก็จะหลุด หายไป และทำให้คดีค้างเป็นเวลานาน ควรจดยางงานกระบวนพิจารณาโดยกำหนดเงื่อนไข ให้คู่ความปฏิบัติ ดังนี้

“...หากจำเลยผิดนัดไม่ชำระเงินให้แก่โจทก์หรือผู้เสียหายตามที่ตกลงกัน และโจทก์หรือผู้เสียหายประสงค์ให้ศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลย ให้ยื่นคำแถลง ต่อศาลเพื่อขอให้ยกคดีขึ้นพิจารณาต่อไป แต่หากจำเลยชำระเงินครบถ้วนทั้งหมดไม่ว่า จะเป็นเวลาก่อนหรือเมื่อครบกำหนดเวลาตามที่ตกลงกัน ให้คู่ความแถลงศาลทราบ ทันทีเพื่อยกคดีขึ้นพิจารณาอุติเรื่องต่อไป ถ้าครบกำหนดเวลาชำระเงินตามที่ตกลงกัน แล้วไม่มีคู่ความฝ่ายใดยื่นคำแถลงต่อศาลภายใน ๑๕ วัน ให้ถือว่ามีการชำระหนี้ครบถ้วน หรือเป็นที่พอใจแล้วและโจทก์หรือผู้เสียหายไม่ประสงค์ดำเนินคดีอาญากับจำเลยอีก ต่อไป หากไม่มีคู่ความฝ่ายใดแถลงต่อศาลเมื่อครบกำหนดเวลาดังกล่าว ให้เจ้าหน้าที่ รับผิดชอบเสนอสำนวนต่อศาลภายใน ๗ วัน เพื่อพิจารณาอุติเรื่องและสั่งจำหน่ายคดี โดยเด็ดขาดต่อไป...”

๑.๓ เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณแผ่นดิน กรณีสอบคำให้การจำเลย นัดแรก หากจำเลยแถลงว่าประสงค์จะเจรจาตกลงกับผู้เสียหายก่อน ยังไม่ควรตั้งทนาย ขอแรงให้ ต่อเมื่อไม่สามารถตกลงกันได้และจำเลยต้องการทนายขอแรงจึงจะตั้งให้ในภายหลัง เว้นแต่จำเลยจะแถลงยืนยันประสงค์ขอให้ศาลตั้งให้ตั้งแต่แรก เพราะถือเป็นสิทธิตามกฎหมาย

๒. การตีความบังคับใช้กฎหมาย

จากการพิจารณาตรวจสอบบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องและการยอมความในคดีความผิดอาญา ต่อส่วนตัวโดยละเอียดพบว่า กฎหมายบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้คนละส่วนกัน โดยการถอนคำร้องทุกข์จะอยู่ในภาค ๒ ลักษณะ ๑ ว่าด้วยหลักทั่วไปเรื่องการสอบสวน มาตรา ๑๒๖ วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า **“ผู้ร้องทุกข์จะแก้คำร้องทุกข์ระยะใดหรือจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้”** ส่วนการถอนฟ้องและการยอมความจะอยู่ในภาค ๑ ลักษณะ ๓ หมวด ๑ ว่าด้วยการฟ้องคดีอาญา โดยมาตรา ๓๕ วรรคสอง บัญญัติว่า **“คดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น จะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้”** นอกจากนั้น กรณีการถอนอุทธรณ์ฎีกาก็มีบทบัญญัติแยกไว้เฉพาะต่างหากในภาค ๔ ว่าด้วยการอุทธรณ์และฎีกา มาตรา ๒๐๒ และมาตรา ๒๑๕

จากบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการถอนคำร้องทุกข์เป็นกระบวนการในชั้นสอบสวน ส่วนการถอนฟ้องและการยอมความ รวมทั้งการถอนอุทธรณ์ฎีกาเป็นกระบวนการในชั้นพิจารณาของศาล ดังนั้น โดยหลักการแล้วการถอนคำร้องทุกข์น่าจะกระทำได้เฉพาะในช่วงเวลาก่อนฟ้องคดีเท่านั้น ด้วยการยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ หากมีการฟ้องคดีแล้วน่าจะใช้วิธีถอนฟ้อง ยอมความหรือถอนอุทธรณ์ฎีกาแล้วแต่กรณี ด้วยความเคารพอย่างสูงผู้ศึกษาจึงไม่เห็นพ้องด้วยกับแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่วินิจฉัยว่าผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุดและจะยื่นคำร้องขอต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลก็ได้ ทั้งนี้ เข้าใจว่าเหตุที่โจทก์หรือผู้เสียหายใช้วิธีถอนคำร้องทุกข์ขณะคดีอยู่ระหว่างการอุทธรณ์ฎีกาแทนที่จะใช้วิธีขอถอนอุทธรณ์ฎีกาน่าจะเนื่องมาจากเกรงว่า จะทำให้คำพิพากษาของศาลล่างยังคงมีผลบังคับอยู่ ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงหากต้องการให้คำพิพากษาศาลล่างสิ้นผลก็สามารถใช้วิธีขอถอนฟ้องได้ เพราะมาตรา ๓๕ วรรคสอง บัญญัติให้สามารถทำได้ก่อนคดีถึงที่สุด ซึ่งต่างจากมาตรา ๓๕ วรรคแรกที่บัญญัติให้ถอนฟ้องได้ก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้น อันแสดงให้เห็นเจตนารมณ์ของกฎหมายว่ากรณีความผิดอาญาแผ่นดินเมื่อศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาแล้ว นอกจากใช้วิธียื่นอุทธรณ์ฎีกาคู่ความไม่มีสิทธิดำเนินการอื่นใดเพื่อให้คำพิพากษาลิ้นผลได้ ขณะที่ความผิดต่อ

ดุลพາห

ส่วนตัวไม่ว่าคดีจะอยู่ในชั้นศาลใด คู่ความย่อมมีสิทธิทำให้คำพิพากษาศาลล่างสิ้นผลได้ด้วยวิธีการถอนฟ้องหรือยอมความ

นอกจากนั้นยังเห็นว่า กรณีมาตรา ๓๙ บัญญัติว่า **“สิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ย่อมระงับไปดังต่อไปนี้ (๒) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย”** นั้น หากตีความตามลายลักษณ์อักษร ประกอบเจตนารมณ์ของกฎหมาย ข้อความที่ว่า **“สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป”** น่าจะหมายถึงว่า เมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์ในชั้นสอบสวน ถอนฟ้องหรือยอมความในชั้นพิจารณาตีของศาลแล้ว ผู้เสียหายย่อมไม่มีสิทธิฟ้องคดีได้อีก ซึ่งเป็นเงื่อนไขการฟ้องคดี

บทบัญญัติดังกล่าวไม่น่าจะนำไปปรับใช้กับกระบวนการพิจารณาตีภายหลังจาก ศาลมีคำสั่งรับฟ้องแล้วได้ โดยหากโจทก์หรือผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีหลังศาล รับฟ้องก็ต้องใช้วิธีถอนฟ้องหรือยอมความกัน ซึ่งกรณีเช่นนี้ มาตรา ๓๕ วรรคสอง กำหนด เงื่อนไขไว้เพียงข้อเดียวว่า ถ้าจำเลยคัดค้านให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย โดยไม่มี ข้อความใดที่เขียนบังคับไว้อย่างชัดเจนว่า หากจำเลยไม่คัดค้านศาลต้องอนุญาตให้ถอนฟ้อง หรือจำหน่ายคดีเท่านั้น

ส่วนการถอนอุทธรณ์ฎีกา ตามมาตรา ๒๐๒ ก็ไม่ได้บัญญัติบังคับไว้อย่าง ชัดเจนเช่นกันว่า เมื่อมีการขอถอนแล้วศาลต้องอนุญาตเสมอไป ซึ่งที่ผ่านมาเคยมีคำพิพากษา ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าการถอนฟ้องอุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์จะอนุญาตหรือไม่ประการใดแล้วแต่ ศาลอุทธรณ์จะพิจารณาเห็นสมควร และคดีดังกล่าวศาลอุทธรณ์เห็นควรไม่อนุญาตโดย ให้เหตุผลว่าเนื่องจากได้ทำคำพิพากษาเสร็จแล้ว^(๒๓) ทั้งยังมีข้อสังเกตว่าการถอนอุทธรณ์ฎีกา คดีความผิดอาญาแผ่นดินกับคดีความผิดต่อส่วนตัวกฎหมายไม่ได้บัญญัติแยกไว้เหมือนกับ การขอถอนฟ้องจึงต้องใช้หลักการเดียวกัน

จากความเห็นดังกล่าวเมื่อพิจารณาประกอบกับมาตรา ๓๒ ที่บัญญัติว่า **“เมื่อ พนักงานอัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ร่วมกัน ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าผู้เสียหาย**

(๒๓) คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๔๕๗/๒๕๓๐.

จะกระทำให้คดีของอัยการเสียหาย โดยกระทำหรือละเว้นการกระทำใด ๆ ในกระบวนการพิจารณา พนักงานอัยการมีอำนาจร้องต่อศาลให้สั่งผู้เสียหายกระทำหรือละเว้นกระทำการนั้น ๆ ได้” รวมทั้งความเป็นจริงที่ว่า การกระทำทุกอย่างที่กระทบต่อสิ่งที่มีกฎหมายมุ่งปกป้องคุ้มครอง คือ ชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และเกียรติยศชื่อเสียง ล้วนส่งผลทำให้ทั้งผู้ถูกกระทำในฐานะปัจเจกบุคคลและทุกคนในสังคมได้รับความเดือดร้อนเสียหายไปด้วยเสมอ ไม่โดยตรงก็โดยอ้อมแล้ว จึงเห็นว่าในคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง น่าจะแปลความกฎหมายว่า แม้ผู้เสียหายไม่ประสงค์ดำเนินคดีต่อไป ย่อมถือเป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการว่าจะยื่นคำร้องขอถอนฟ้องต่อศาลหรือให้ดำเนินคดีต่อไป และหากพนักงานอัยการยื่นคำร้องขอถอนฟ้องก็ย่อมเป็นดุลพินิจของศาลอีกเช่นกันว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ได้ โดยคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะของสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ

๓. การแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

ถึงแม้จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการปรับเปลี่ยนแนวทางการวินิจฉัยตีความกฎหมายดังที่เสนอไปในข้อ ๒. แต่ด้วยเหตุปัจจัยและเงื่อนไขข้อจำกัดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังมีข้อโต้แย้งถกเถียงกันมากมาย ในทางปฏิบัติที่เป็นจริงจึงเป็นเรื่องยากที่จะเกิดขึ้นได้ กรณีจึงมีความจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้มีผลบังคับใช้อย่างชัดเจน ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอแนวทางการแก้ไข ดังนี้

๓.๑ เห็นควรแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ วรรคสอง เป็นว่า “คดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น จะถอนฟ้องหรือยอมความในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ แต่กรณีคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้อง ศาลจะมีคำสั่งอนุญาตหรือมิอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือจะมีคำสั่งให้ยุติคดีจากการยอมความหรือไม่ก็ได้ แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควรประการใด โดยให้คำนึงถึงประโยชน์สาธารณะหรือผลกระทบที่จะพึงมีต่อสังคมส่วนรวมเป็นสำคัญ แต่ถ้าจำเลยคัดค้านให้ศาลยกคำร้องขอถอนฟ้องนั้นเสีย” ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปตามหลักการแนวคิดของกฎหมายมหาชนและกฎหมายอาญารวมทั้งสอดคล้องสัมพันธ์กับปรัชญาการลงโทษทางอาญาที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับประโยชน์สาธารณะหรือความสงบเรียบร้อยในสังคม นอกจากนั้น โดยที่ปัจจุบันมีกฎหมาย

ดุลพินิจ

ออกมารองรับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวนอย่างชัดเจน ตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒^(๒๔) ซึ่งหากคู่กรณีสามารถตกลงกันได้ และมีการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงแล้ว กฎหมายบัญญัติให้ผู้ไกล่เกลี่ยแจ้งพนักงานสอบสวนทราบเพื่อเสนอพนักงานอัยการพิจารณาล้างยุติคดี^(๒๕) และเมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดี สิทธินาคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ^(๒๖) ดังนั้น การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ วรรคสอง ตามแนวทางข้อเสนอดังกล่าว จึงมีส่วนช่วยทางอ้อมทำให้การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาคดีความผิดต่อส่วนตัวในชั้นสอบสวนมีโอกาสประสบผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งก็หมายถึงการลดคดีขึ้นสู่ศาลนั่นเอง ทั้งนี้เพราะเหตุว่าด้วยเงื่อนไขของกฎหมายที่ให้อำนาจศาลสามารถใช้ดุลพินิจอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ออนฟ้องหรือมีคำสั่งให้ยุติคดีหรือไม่ก็ได้ ย่อมทำให้คู่กรณีโดยเฉพาะฝ่ายผู้ต้องหาต้องพึงตระหนักหรือคิดคำนึงถึงผลได้ผลเสียว่า หากไม่สามารถตกลงกันได้ชั้นสอบสวนและมีการฟ้องคดีต่อศาลก็อาจถูกศาลพิพากษาลงโทษได้ แม้จะตกลงยอมความกันได้ชั้นพิจารณาของศาลก็ตาม

อนึ่ง เหตุที่ไม่เสนอให้แก้ไขกฎหมายครอบคลุมถึงคดีที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเนื่องจากเห็นว่าการฟ้องร้องดำเนินคดีเองไม่ได้ใช้ทรัพยากรของรัฐมากนัก อย่างไรก็ตามก็เป็นเรื่องที่น่าคิดว่า หากปรากฏเจตนาชัดเจนว่าการฟ้องคดีมีจุดประสงค์เพื่อใช้กระบวนการยุติธรรมเป็นเครื่องมือบีบบังคับหรือต่อรองกันเพื่อผลประโยชน์ในทางแพ่ง สมควรที่จะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เรียกเก็บค่าธรรมเนียมศาลในกรณีที่มีการถอนฟ้องหรือยอมความกันหรือไม่ อย่างไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีที่เกี่ยวข้องสืบเนื่องกับการผิดสัญญาทางแพ่ง เช่น

(๒๔) พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๔๑ บัญญัติว่า “การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนให้กระทำได้ในคดีความผิดดังต่อไปนี้

๑. คดีความผิดอันยอมความได้

๒. คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๓ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่น ที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

๓. ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปีตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้.”

(๒๕) พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๔.

(๒๖) พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๖๖.

เข้าชื่อ ความผิดเกี่ยวกับเช็ค เป็นต้น กรณีจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการที่จะศึกษาค้นคว้าวิจัยกันต่อไป

๓.๒ เห็นควรแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๔ โดยเพิ่มเติมข้อความในวรรคสาม เป็นว่า **“กรณีจำเลยสมัครใจเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยหรือยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในชั้นพิจารณาของศาล และให้การรับสารภาพด้วยความสำนึกในการกระทำความผิดอย่างแท้จริง หากศาลเห็นสมควรโดยคำนึงถึงประโยชน์ของสังคมส่วนรวมและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมทั้งพฤติการณ์ทั้งปวงในคดีแล้ว ให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจลดโทษลงน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้”** ทั้งนี้ เพื่อให้โอกาสจำเลยได้สำนึกผิดกลับตัวเป็นคนดี ไม่เป็นภัยอันตรายต่อสังคมอีกต่อไป และให้ผู้เสียหายได้รับการชดเชยเยียวยาให้มากที่สุด อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความปรองดองสมานฉันท์ระหว่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีคู่ความทั้งสองฝ่ายเป็นญาติพี่น้องหรือเคยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมาก่อนไม่ว่าในทางใด สังคมส่วนรวมย่อมได้ประโยชน์ในแง่ของความสงบเรียบร้อย ขณะที่ศาลเองก็สามารถใช้ดุลพินิจตัดสินใจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ วรรคสอง ดังที่เสนอให้แก้ไขในข้อ ๓.๑ ได้อย่างเหมาะสมเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น เพราะในบางคดีหากจะอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือยุติคดีจากการยอมความก็อาจไม่เหมาะสมเป็นธรรมเพราะเป็นเรื่องที่ส่งผลกระทบต่อสังคมส่วนรวมพอสมควร ครั้นจะพิพากษาลงโทษจำเลยก็อาจจะรุนแรงเกินไป เพราะกฎหมายกำหนดอัตราโทษขั้นต่ำไว้ค่อนข้างสูง เช่น ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๓๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๓๘ วรรคสอง มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่แปดหมื่นบาทถึงสี่แสนบาท หรือกรณีความผิดตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ บางฐานความผิดมีโทษปรับที่สูงมาก เช่น มาตรา ๖๙ วรรคสอง และมาตรา ๖๙/๑ มีระวางโทษปรับตั้งแต่หนึ่งแสนบาทถึงแปดแสนบาท เป็นต้น การปรับแก้กฎหมายตามข้อเสนอดังกล่าวจึงน่าจะเป็นประโยชน์ทั้งต่อผู้เสียหาย จำเลย และสังคมส่วนรวม อีกทั้งยังสามารถนำไปปรับใช้กับการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินได้อีกด้วย

